

Inteligentne wsie w planach strategicznych WPR Polska

Arkusz informacyjny

Projekt Smart Rural 27 (Drugie działanie przygotowawcze dotyczące inteligentnych wiosek w 2021-24) ma na celu ulepszenie ram wsparcia inteligentnych wiosek zarówno w kontekście lokalnym (społeczności wiejskie), jak i regionalnym / krajowym (kształtowanie polityki).

Inteligentne wsie w planach strategicznych WPR

Polska

PODSUMOWANIE USTALEŃ

Jakie są podstawowe składniki inteligentnych wsi (Smart Villages)?

DEFINICJA INTELIGENTNYCH WSI

Nie ma ścisłej definicji inteligentnych wsi, ale poniższe cytaty opisują, co jest celem inteligentnych wsi w Polsce. " *Dodatkowym instrumentem pozwalającym na indukowanie innowacyjności jest wdrażanie koncepcji inteligentnej wsi, które ze swej natury są ukierunkowane zarówno na rozwiązania innowacyjne, także w zakresie technologii i cyfryzacji.*" (PS WPR, s. 1014) oraz " *Nowym instrumentem realizowanym w ramach interwencji będą przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek (smart villages) mających na celu wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystracającej liczby miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego.*" (PS WPR, s. 1205).

Czy koncentrujemy się na innowacjach cyfrowych? Zgodnie z polskim Planem Strategicznym WPR (PS WPR) " *Dodatkowym instrumentem pozwalającym na indukowanie innowacyjności jest wdrażanie koncepcji i inteligentnej wsi, które ze swej natury są ukierunkowane zarówno na rozwiązania innowacyjne, także w zakresie technologii i cyfryzacji*" (PS WPR, s.1014). Oznacza to, że istnieje stosunkowo silny nacisk na innowacje, które mogą, ale nie muszą być powiązane z celami w zakresie technologii i cyfryzacji. Podkreślić należy, że innowacje są rozumiane w bardzo szeroki sposób, nie ograniczając się do aspektów technologicznych.

Czy zdefiniowano obszar wiejski / wieś? " *Obszary wiejskie - co do zasady są to obszary położone poza granicami administracyjnymi miast z pewnymi wyjątkami. W przypadku interwencji "Infrastruktura na obszarach wiejskich" obszarami wiejskimi będą również miasta liczące nie więcej niż 5 tys. mieszkańców, a w przypadku inteligentnych wsi i interwencji LEADER - miasta liczące nie więcej niż 20 tys. mieszkańców.*" (PS WPR, str. 407)

Czy istnieje odniesienie do strategii inteligentnej wsii? In the Polish context, an "SV concept document" is a simplified form of a smart village strategy. The CAP SP outlines what the SV concept should contain, emphasising that it is to be a simple and practical document with a limited diagnostic section. However, it is to include a list of potential projects to be implemented.

Inteligentne wsie w planach strategicznych WPR - Polska

Dedykowane interwencje inteligentnych wiosek

- ✓ Infrastruktura na obszarach wiejskich i wdrażanie koncepcji inteligentnych wsi (10.10, Inwestycje)

Inne istotne interwencje

- ✓ Leader / Rozwój kierowany przez lokalną społeczność (RLKS) (13.1, Współpraca)

Cele szczegółowe

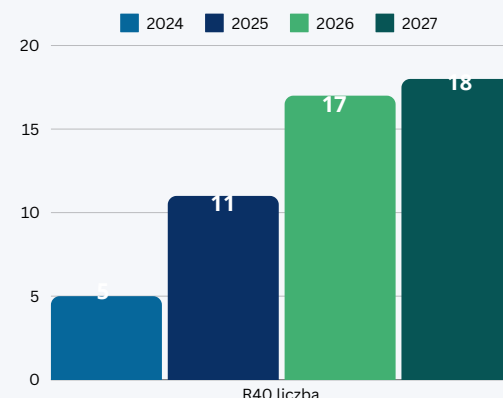

SO4: Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji węgla, a także promowanie zrównoważonej energii

SO7: Przyciąganie i wspieranie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwienie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

SO8: Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa

SO9: Improve the response of Union agriculture to societal demands on **food and health**

R40: Strategie inteligentnych wsi (smart villages) - Wskaźnik

Finansowanie bezpośrednie

Całkowity budżet **interwencji 13.1:** 1 814 400 EUR
 800 € / przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi
 Do 100 000 EUR / wdrożenie koncepcji inteligentnej wsi

Całkowity budżet **interwencji 10.10:** 36 000 000 EUR
 Od 300 000 € do 2 000 000 € / koncepcja inteligentnej wsi

Other relevant programmes:

No other directly relevant programmes for Smart Villages have been identified.

Wsparcie techniczne

WPS WPR nie określono żadnych konkretnych działań w ramach sieci WPR wspierających ideę inteligentnych wsi.

INTELIĞENTNE WIOSKI W PLANACH STRATEGICZNYCH WPR

Deklaracja strategiczna

Koncepcja inteligentnych wsi jest wymieniona w deklaracji strategicznej jako jedna z form wsparcia mająca na celu **wzmocnienie struktury gospodarczej obszarów wiejskich**: "Wdrażana będzie koncepcja smart villages, w tym rozwoju biogospodarki. Realizowane będą inwestycje w infrastrukturę techniczną mniejszej skali." (WPR SP, s. 33). Inteligentne wsie jako koncepcja są wymienione w części dotyczącej wsparcia grup defaworyzowanych, ale jednocześnie wskazuje się, że koncepcja inteligentnych wsi może obejmować również rozwój biogospodarki.

Ocena potrzeb

Koncepcja inteligentnych wsi jest bezpośrednio wspomniana w opisie 2 z ponad 80 potrzeb w PS WPR. Są to potrzeby w ramach SO8: (1) "**Stymulowanie rozwoju lokalnego poprzez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego**" oraz (2) "**Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym i społecznym**".

Pierwsza potrzeba wskazuje na inteligentne wsie jako innowacyjną formę zarządzania lokalnego, którą należy wykorzystać do wzmocnienia potencjału społecznego przy ograniczonych zasobach na inwestycje. Wynika to z faktu, że koncepcja inteligentnej wsi zapewnia możliwości przygotowania rozwiązań dostosowanych do lokalnego kontekstu oraz potrzeb i zasobów społeczności. Podkreśla również rolę nowoczesnych technologii jako odpowiedzi na wiele wyzwań.

Druga potrzeba łączy inteligentne wsie z podejściem LEADER, wskazując jednak, że koncepcja inteligentnej wsi jest bardziej ukierunkowana obszarowo i tematycznie oraz kładzie jeszcze większy nacisk na wykorzystanie narzędzi informatycznych i innowacji. Ta oddolna forma współpracy pozwala na poszukiwanie najbardziej optymalnych rozwiązań w celu poprawy sytuacji na poziomie lokalnym. W tym kontekście szczególną uwagę zwraca się na cyfryzację, która może zapobiec wyludnieniu poprzez oferowanie zdalnych miejsc pracy.

Cele szczegółowe

SO4: Przyczynianie się do łagodzenia zmian klimatu i przystosowanie się do niej

Potencjał inteligentnych wsi dla rozwoju biogospodarki i gospodarki o obiegu zamkniętym wskazano w potrzebie "Rozwój zrównoważonej energii opartej również na nieżywnościowym wykorzystaniu biomasy rolnej i leśnej".

SO7: Przyciąganie młodych rolników i innych młodych rolników

Wdrożenie koncepcji inteligentnych wsi zostało wskazane w potrzebie "Rozwój usług publicznych i infrastruktury technicznej, w tym dostępu do Internetu". Inteligentne wsie, które mogą prowadzić do rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym w małych wsiach, umożliwią między innymi dalszą transformację gospodarstw rolnych w kierunku odpornej i przyjaznej dla środowiska produkcji rolnej.

SO8: Promowanie zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i równości płci

Koncepcje inteligentnych wsi zostały bezpośrednio wymienione w ramach 3 potrzeb:

1. Potrzeba "Stymulowanie rozwoju lokalnego poprzez innowacje, cyfryzację i potencjał endogeniczny" wskazuje na konieczność rewitalizacji małych miast i zwiększenia ich przewag konkurencyjnych. W szczególności inteligentne wsie umożliwią wykorzystanie potencjału sektora rolnego (odpady produkcyjne wykorzystywane do produkcji energii cieplnej, wykorzystanie nowej organizacji dostaw produktów spożywczych na rynek lokalny, inne wykorzystanie odpadów i produktów ubocznych produkcji rolnej np. produkcja opakowań ekologicznych) do budowy samowystarczalnych, lepiej zorganizowanych i dobrze usieciowionych społeczności wiejskich.
2. Potrzeba "Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym" wspomina, że inteligentne wsie - jako jedna z form współpracy na poziomie lokalnym - przyczyni się do większej integracji społeczności, w tym jej członków należących do grup defaworyzowanych.
3. Potrzeba "Zaangażowanie młodych ludzi w życie lokalne, w tym podejmowanie decyzji, tworzenie sieci społeczności" wskazuje, że inteligentna wieś może być sposobem na zmniejszenie odpływu młodych ludzi poprzez tworzenie korzystnych warunków do życia na obszarach wiejskich, a także włączenie młodych ludzi w zarządzanie rozwojem lokalnym obok LEADER.

SO9: Poprawa reagowania unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia

Potrzeba "Podnoszenie świadomości wśród uczestników rynku, w tym promowania działań mających na celu zwalczanie marnotrawienia żywności i zdrowej diety" wskazuje, że inteligentna wieś może obejmować budowę biogazowni wykorzystującej odpady z przemysłu rolno-spożywczego.

Plan wskaźników

W polskim PS WPR został zaprogramowany wskaźnik R.40: "Liczba wspieranych inteligentnych strategii wiejskich". **Wspierane będą projekty w ramach strategii inteligentnej wsi** (nie całe strategie). Niska liczba docelowa wskazuje na **pilotażowy charakter wsparcia**. Planuje się wsparcie co **najmniej jednej strategii na województwo** (największa administracyjna jednostka terytorialna w Polsce odpowiadająca 16 województwom). W chwili obecnej wskaźnik ten nie obejmuje wartości, które mogą pojawić się po wyborze LGD i opracowaniu lokalnych strategii rozwoju (LSR).

Spójność strategii i komplementarność

W rozdziale "Spójność strategii i komplementarność" *inteligentne wsie są wspomniane tylko raz w rozdziale 3.1.3: " Wyjaśnienie sposobu, w jaki ma zostać osiągnięty cel wniesienia większego ogólnego wkładu określony w art. 105"*. Stwierdza się w nim, że ważnym elementem **realizacji wyższych ambicji środowiskowych** jest również interwencja w zakresie *"Infrastruktury na obszarach wiejskich i wdrażania koncepcji inteligentnych wsi"*, która przyczynia się do poprawy warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej na wsi. Jednocześnie przewiduje się realizację operacji dotyczących budowy instalacji odnawialnych źródeł energii, zbiorników retencyjnych do gromadzenia wód opadowych i roztopowych oraz budownictwa pasywnego, a także indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Takie wskazanie jest zgodne z opisem wdrażania interwencji dotyczącej inteligentnych wsi, gdzie oczekuje się, że **projekty będą koncentrować się na budownictwie pasywnym i odnawialnych źródłach energii**.

Elementy różnych interwencji

...w tym sieć WPR

W PS WPR nie określono żadnych konkretnych działań sieci WPR wspierających rozwój inteligentnych wsi.

Interwencje inteligentnych wiosek

DEDYKOWANE INTERWENCJE

Infrastruktura na obszarach wiejskich i wdrażanie koncepcji inteligentnych wsi (10.10, Inwestycje)

Interwencja ta przewiduje wdrożenie kilku koncepcji inteligentnych wsi, a raczej tych ich elementów, których beneficjentem jest podmiot publiczny i które mieszczą się w preferowanym zakresie tej interwencji, w szczególności inwestycji w nowoczesną infrastrukturę, w tym infrastrukturę służącą adaptacji do zmian klimatu i ochronie środowiska (np. poprzez budowę instalacji odnawialnych źródeł energii, zbiorników retencyjnych do gromadzenia wód opadowych i roztopowych oraz budownictwa pasywnego). Jest to pilotażowa forma wsparcia. Przewiduje się, że będzie ona powiązana z podejściem LEADER w taki sposób, że **koncepcje inteligentnych wsi składane w ramach Interwencji 10.10 muszą spełniać wymogi interwencji LEADER** dotyczące treści koncepcji, nawet jeśli nie były finansowane w ramach podejścia LEADER. Chodzi o zapewnienie jednolitego standardu dla koncepcji inteligentnych wsi. Celem jest wsparcie działań odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby lokalnych społeczności i angażujących ich lokalne zasoby.

Jedynymi **beneficjentami** są instytucje publiczne, ale konieczne jest przedstawienie w koncepcji inteligentnych wsi innych zaangażowanych partnerów.

Kryteria kwalifikowalności wskazują, że projekty muszą być objęte koncepcjami, które spełniają wymogi dla inteligentnych wsi wskazane w interwencji LEADER, chociaż nie muszą być finansowane w ramach LSR. Ponadto koncepcje muszą zawierać elementy, które mogą być wdrażane przez podmioty publiczne.

*"W ramach tego obszaru przewiduje się realizację wybranych elementów koncepcji inteligentnych wsi, obejmujących inwestycje infrastrukturalne, które w sposób oddolny, kompleksowy i innowacyjny pozwolą na rozwiązanie konkretnego i ważnego problemu na danym obszarze. Jeśli chodzi o **kryteria wyboru**, są one następujące:*

- a) wpływ zrealizowanego projektu na rozwój miejscowości;*
- b) zastosowanie komponentów cyfrowych;*
- c) wskazanie dalszego funkcjonowania projektu, w tym dodatkowych źródeł finansowania;*
- d) kompleksowość i dojrzałość proponowanych rozwiązań;*
- e) innowacyjność;*
- f) wskazanie wymiaru ekonomicznego projektu." (PS WPR, str. 890)*

Projekty w ramach inteligentnych wsi będą finansowane w ramach odrębnego schematu (zwanego obszarem B) z budżetem około 36 mln euro. Kwota pomocy przyznana na wdrożenie jednej koncepcji inteligentnej wsi w obszarze B wynosi minimum 1,5 mln PLN (około 300 000 EUR) i maksymalnie 10 mln PLN (około 2 mln EUR). Zakłada się sfinansowanie co najmniej 18 koncepcji inteligentnych wsi. Może to być większa liczba, jeśli budżet na jedną koncepcję inteligentnej wsi będzie niższy niż maksymalny.

Należy wspomnieć, że ze względu na ograniczenie dotyczące rodzaju beneficjenta (tylko instytucje publiczne), projekty będą prawdopodobnie koncentrować się na infrastrukturze publicznej służącej dostosowaniu do zmian klimatu i ochronie środowiska. Ponadto podkreśla się, że projekty powinny być innowacyjne i wyjątkowe. Wymagane jest również zaangażowanie innych partnerów w projekt, ale jak dotąd szczegóły tego partnerstwa nie zostały określone.

Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji.

Intensywność pomocy wynosi do 75% (i nie mniej niż 30%) kosztów kwalifikowalnych operacji, z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi maksymalnie 55% (i 43% w regionie Warszawa) kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% (i 32% w regionie Warszawa) kosztów kwalifikowalnych jest pokrywane z budżetu państwa.

Jednostkowa kwota wsparcia została ustalona na podstawie sumy średnich kwot wsparcia przyznanych na inwestycje w ramach wybranych typów operacji, takich jak "Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich" oraz LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020, a także "Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej" w ramach PROW na lata 2007-2013.

INNE ISTOTNE INTERWENCJE

LEADER/Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) (13.1, Współpraca)

Głównym celem jest przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi (tj. uproszczonych strategii inteligentnych wsi). Jest to kontynuacja wsparcia, które zostało wprowadzone w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w okresie przejściowym. Możliwe jest również wsparcie wdrażania projektów w ramach koncepcji inteligentnych wsi.

PS WPR wskazuje, że koncepcja inteligentnej wsi jest dostosowana do potrzeb zdiagnozowanych w LSR, w tym wsparcia operacji realizowanych przez beneficjentów w ramach oddolnych koncepcji inteligentnych wsi, obejmujących obszary wiejskie i ukierunkowanych na wypracowanie skutecznych i niestandardowych rozwiązań lokalnych problemów z wykorzystaniem innowacyjnego podejścia.

"Rozwiązania te powinny:

- a) uwzględniać użycie technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepsze wykorzystanie wiedzy,
- b) wykazywać korzyść dla lokalnej społeczności, m.in. w zakresie poprawy jakości życia, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska i klimatu, problemów dotyczących niedoinwestowania, starzejącego się społeczeństwa, wyludnienia, niewystarczającej ilości miejsc pracy, przepaści cyfrowej". (PS WPR, str. 1019).

Istnieją dwa rodzaje beneficjentów wsparcia. W ramach przygotowania koncepcji inteligentnych wsi beneficjentem jest LGD, która oferuje dotacje w ramach projektów grantowych podmiotom chętnym do pracy nad koncepcjami inteligentnych wsi. W ramach realizacji projektów objętych koncepcjami inteligentnych wsi występuje szerokie grono beneficjentów (osoby fizyczne i prawne, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych, mikro i małe przedsiębiorstwa, jednostki organizacyjne nieposiadające zdolności prawnej).

"Warunki kwalifikowalności dla koncepcji SV dotyczą jej treści i są następujące:

- a) opis procesu opracowania koncepcji, w tym przeprowadzenia ze społecznością obszaru konsultacji wyników prac partnerstwa,
- b) uproszczoną analizę SWOT obszaru objętego tą koncepcją,
- c) plan włączenia społeczności w późniejszą ewentualną realizację tej koncepcji, z uwzględnieniem roli sołtysa lub rady sołeckiej w tym procesie,
- d) listę projektów, które składać się będą na realizację tej koncepcji, uwzględniających komponent cyfrowy lub środowiskowy lub klimatyczny ". (PS WPR, str. 1017).

LGD mogą dodać inne kryteria kwalifikowalności i są odpowiedzialne za określenie kryteriów wyboru.

Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi jest finansowane w ramach projektów grantowych zarządzanych przez LGD. Możliwe jest również wdrażanie projektów objętych koncepcją w ramach dedykowanych naborów lub w ramach ogólnych naborów, ale z preferencją (dodatkowe punkty) dla projektów objętych tymi koncepcjami. LGD określają zarówno kryteria kwalifikowalności, jak i wyboru dla tych naborów, jednak projekty muszą wpisywać się w co najmniej 1 z 8 celów LEADER wskazanych w PS WPR:

1. Rozwój przedsiębiorczości
2. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych
3. Rozwój współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych
4. Roprawa dostępu do usług dla społeczności lokalnych
5. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi
6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej
7. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi a także wzmocnienie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego
8. Włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji.

Na sfinansowanie przygotowania koncepcji inteligentnych wsi każdy podmiot może otrzymać dotację w wysokości 4 000 PLN (ok. 800 EUR). Jest to ryczałtowe wsparcie w związku z tym nie jest wymagane rozliczanie w formie faktur. PS WPR wyraźnie wskazuje, jakie elementy powinna zawierać taka koncepcja, aby mogła zostać zakwalifikowana. Wsparcie na realizację projektów w ramach koncepcji inteligentnych wsi wynosi do 500 000 PLN (około 100 000 EUR) w zależności od decyzji LGD. Projekty wymienione w koncepcjach inteligentnych wsi mogą być również realizowane w ramach tej interwencji. Wsparcie tych projektów będzie możliwe w formie refundacji kosztów.

W chwili obecnej, ze względu na fakt, że PS WPR nie wymienia wszystkich wskaźników, które mogą być potencjalnie wdrażane w ramach LSR, nie jest jeszcze możliwe określenie, jaka będzie skala wdrażania inteligentnych wsi w ramach podejścia LEADER. Informacje te powinny pojawić się dopiero po wyborze LSR.

Projekty grantowe na przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi będą sumą wsparcia przyznanego na poszczególne koncepcje. Koszt jednostkowy przygotowania koncepcji inteligentnej wsi został określony na podstawie analizy kosztów przygotowania planów odnowy miejscowości finansowanych w ramach działania 313: "Odnowa i rozwój wsi" PROW 2007-2013, skorygowanych o wskaźnik inflacji. Wsparcie na realizację projektów wynikających z koncepcji inteligentnych wsi będzie miało formę refundacji kosztów kwalifikowanych. Intensywność wsparcia wyniesie:

- do 50% kosztów kwalifikowalnych dla operacji obejmujących inwestycje produkcyjne,
- do 100% kosztów kwalifikowalnych pozostałych operacji,- do 75% kosztów kwalifikowalnych dla podmiotów publicznych, z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi do 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych z budżetu państwa.

Modernizacja: Akis i cyfryzacja

Inteligentne wsie są wymienione w przewidywanej strukturze organizacyjnej ulepszonych AKIS: "nowym instrumentem realizowanym w ramach interwencji będą przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek (smart villages) mających na celu wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystracającej liczby miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego" (PS WPR, str. 1205).

Inteligentne wsie w innych funduszach i programach UE

Nie zidentyfikowano innych dedykowanych programów / inicjatyw wspierających inteligentne wsie.

Ocena ex-ante

IW rekomendacjach ex-ante pojawiła się sugestia, aby rozszerzyć zakres tematyczny projektów w ramach inteligentnych wsi, który nie byłby katalogiem zamkniętym i obejmowałby, oprócz wskazanych inwestycji w infrastrukturę służącą adaptacji do zmian klimatu i ochronie środowiska, działania odpowiadające na zdiagnozowane potrzeby lokalnych społeczności i angażujące lokalne zasoby m.in. w obszarach usług publicznych (np. energetyka, bezpieczeństwo, edukacja, transport, opieka i zdrowie), zarządzania publicznego (np. e-administracja, gospodarka odpadami, planowanie przestrzenne) oraz przedsiębiorczości (np. organizacja rynków i dostaw żywności, agroturystyka, rolnictwo precyzyjne). Ewaluatorzy zasugerowali również dodanie dodatkowego warunku kwalifikowalności dotyczącego konieczności podjęcia przez beneficjentów współpracy z podmiotami społecznymi i gospodarczymi przy realizacji operacji. **Rekomendacje te zostały częściowo uwzględnione** w zmienionym PS WPR. Dodano, że problemy, które mają być rozwiązane przez koncepcje inteligentnych mogą być związane z poprawą jakości życia ludności, ograniczeniem niekorzystnych trendów demograficznych, poprawą jakości usług publicznych, poszanowaniem środowiska naturalnego, zwiększeniem zatrudnienia i integracją cyfrową. Podkreślono również, że wspierane działania powinny odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby lokalnych społeczności i angażować ich lokalne zasoby.

Ogólna analiza i odniesienia opierają się na oryginalnej **polskiej wersji CAP SP 1.1 zatwierdzonej w dniu 31.08.2022 r.** Arkusze informacyjny został opracowany w ramach umowy nr AGRI-2020-0332 z Unią Europejską, a wyrażone w nim opinie są wyłącznie opiniami wykonawcy i nie reprezentują oficjalnego stanowiska instytucji zamawiającej.